

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย

ภาพภักษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖

ส 398.9
พ 3-4 : ก
ว 526 ก
ค.1

DCID LIBRARY

0000000623

กระทรวงศึกษาธิการ

๖๓.-

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย

เรื่อง

ภาพภาษีตไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๖

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๖ เรื่อง ภาพภษิตไทย
ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ลิขสิทธิ์เป็นของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

องค์การค้ำของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๔๔

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-01-2295-7

ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอน
ศูนย์พัฒนาหนังสือ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการ ได้ปรับปรุงหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ภาพภาษีไทย
ระดับประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะ ภาษาไทย ชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ ๓ - ๖ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

(นายสุรัสวดี ศิลปอนันต์)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

วันที่	19	0๑	๒๕๓๔	ค.1
เลขทะเบียน	๙	06622		
เลขเรียกหนังสือ	๙	๓๙๘.๙	๒/๓-๔	๓

๗ 546 ๑

คำนำ

หนังสือ “ภาพภษิตไทย” เดิมเป็นหนังสืออ่านชุดภาษาไทย ซึ่งจัดทำขึ้นตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ กรมวิชาการได้นำหนังสือเล่มนี้มาปรับปรุงรูปเล่มและวาดภาพประกอบใหม่ เพื่อจัดทำเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งให้ นางอาภรณ์ โมกชะเวส เป็นผู้ตรวจชั้นสุดท้าย และเมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กรมวิชาการพิจารณาเห็นว่าหนังสือ เรื่อง “ภาพภษิตไทย” มีเนื้อหาที่เป็นสาระประโยชน์และช่วยอธิบายความหมายของภษิตไทยให้เข้าใจง่าย จึงได้นำมาปรับปรุงภาพประกอบและออกแบบรูปเล่มให้น่าอ่านยิ่งขึ้น และกำหนดให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๖

กรมวิชาการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและผู้อ่านทั่วไปตามสมควร

นาง กษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา)

อธิบดีกรมวิชาการ

๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

สารบัญ

หน้า

๑

กระต่ายตื่นตูม

เข็นครกขึ้นภูเขา

กิ้งก่าได้ทอง

ขี่ช้างจับตั๊กแตน

จับปลาสองมือ

จับงูข้างทาง

ฆ่าช้างเอางา

ชี้โพรงให้กระรอก

ดินพอกหางหมู

ช้างตายทั้งตัวเอาไปบวบิ

ตาบอดได้แว่น หัวล้านได้หวี

ต๋ำน้ำพริกละลายแม่น้ำ

ถ่มน้ำลายรดฟ้า

ตักน้ำรดหัวตอ

หมากก็ดอยากัดตอบ

หนีเสือปะจระเข้

มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก

ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม

พุงหอกเข้ารก

ปิดทองหลังพระ

วัวหายล้อมคอก

มือไม่พายเอาตีนราน้ำ

สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ

น้ำลดตอผุด

๒ - ๓

๔ - ๕

๖ - ๗

๘ - ๙

๑๐ - ๑๑

๑๒ - ๑๓

๑๔ - ๑๕

๑๖ - ๑๗

๑๘ - ๑๙

๒๐ - ๒๑

๒๒ - ๒๓

๒๔

๒๕

๒๖ - ๒๗

๒๘ - ๒๙

๓๐ - ๓๑

๓๒ - ๓๓

๓๔ - ๓๕

๓๖ - ๓๗

๓๘ - ๓๙

๔๐ - ๔๑

๔๒ - ๔๓

๔๔ - ๔๕

รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา

สาวไล่ให้กาบิน

ไม่ซัดงัดไม่ซุง

ไม่รู้จักเสื่อเอาเรือเข้ามาจอด ไม่รู้จักมอดเอาไม้เข้ามาแหย

หักด้ามพร้าด้วยเข่า

หน้าไหว้หลังหลอก

สืซอให้ควายฟัง

ไม่เห็นน้ำตดกระบอก ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้

เห็นช้างขี้ขี้ตามช้าง

หุงข้าวประชดหมา ปิ้งปลาประชดแมว

เห็นกงจักรเป็นดอกบัว

หน้า

๔๖ - ๔๙

๕๐ - ๕๑

๕๒ - ๕๓

๕๔ - ๕๕

๕๖ - ๕๗

๕๘ - ๕๙

๖๐ - ๖๑

๖๒ - ๖๕

๖๖ - ๖๗

๖๘ - ๗๑

๗๒ - ๗๓

กระต่ายตื่นตูม

ภราเชิต "กระต่ายตื่นตูม" ได้มาจากนิทานอีสป มีเรื่องย่อว่า กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ใต้ต้นตาล เกิดมีลมพายุใหญ่ ลูกตาลหล่นตูมลงมาจากต้น กระต่ายตกใจตื่นไม่ทันดูให้ถ้วนถี่ คิดว่าฟ้าถล่ม ลูกขึ้นได้ก็ออกวิ่งไปอย่างไม่คิดชีวิต และร้องบอกสัตว์อื่นๆ ว่า ฟ้าถล่ม ฟ้าถล่ม สัตว์เหล่านั้นเชื่อคำบอกเล่าของกระต่าย ไม่ทันได้สอบสวนให้รู้ความจริง พวกมันวิ่งแตกตื่นตามไป หกล้มบ้าง แข็งขาหัก ชนต้นไม้บ้าง และตกเหวตายก็มี แต่ราชสีห์ได้ยินแล้วไม่เชื่อทันที ขอให้กระต่ายพาไปดู จึงเห็นว่าที่แท้จริงเป็นลูกตาลตกลงมาเสียงดัง หาใช่ฟ้าถล่มไม่

กระต่ายตื่นตูม หมายถึง เมื่อได้ยินได้ฟังข่าวร้ายใดๆ ก็ตื่นตกใจเพราะเชื่อทันทีโดยไม่พิจารณาเสียก่อนว่าเป็นจริงหรือไม่ ถ้าเชื่อโดยไม่ได้พิจารณาให้ถ่องแท้ อาจทำให้เกิดความเสียหายได้ ดังกระต่ายตื่นตูมในนิทานข้างต้น

เข็นครกขึ้นภูเขา

ครกเป็นของหนัก ถ้าจะกลิ้งหรือเข็นขึ้นภูเขา ย่อมเป็นการยากลำบาก
 เข็นครกขึ้นภูเขา หมายถึง การทำงานที่ยากลำบาก จะต้องมีความบากบั่น
 พากเพียร อุตสาหะ มีมานะอดทน ไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
 ใดๆ ทั้งสิ้น งานนั้นจึงจะสำเร็จได้

กิ้งก่าได้ทอง

กิ้งก่าเป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง มีสี่ตีน เดินได้ มีนิทานเล่าว่า กิ้งก่าตัวหนึ่ง อยู่หน้าประตูวัง เวลาพระเจ้าแผ่นดินเสด็จผ่านเข้าออกก็ก้มหัวถวายความเคารพเสมอ พระเจ้าแผ่นดินทอดพระเนตรเห็นบ่อยเข้าพอพระราชหฤทัย จึงพระราชทานสร้อยทอง ให้ผูกคอ กิ้งก่าไม่เคยมี เมื่อมาขึ้นก็เกิดความเย่อหยิ่งชูคออยู่เสมอ เลิกก้มหัวถวาย ความเคารพพระเจ้าแผ่นดิน

กิ้งก่าได้ทอง หมายถึง คนที่ไม่มีความสำคัญ ไม่เคยมีสมบัติและไม่มีความคิดด้วย เมื่อได้รับลาภยศแม้เพียงเล็กน้อย ก็คิดว่าตนมีความสำคัญเหนือผู้อื่น เกิดความเห่อเหิม ลืมตัวแสดงความเย่อหยิ่งจองหองวางท่าใหญ่โต คนเช่นนี้ ย่อมเป็นที่รังเกียจ ของคนเป็นอันมาก

ชีช้างจับตักแตน

ช้างเป็นสัตว์ใหญ่ มีงวง มีงา มีประโยชน์มาก ใช้สำหรับช่วยคนทำงานหนัก เช่น ขนไม้ ลากซุง ตักแตนเป็นสัตว์มีปีกตัวไม่ใหญ่นัก ใช้ช่วยงานของคนไม่ได้เลย ใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย

ชีช้างจับตักแตน หมายความว่า งานที่จะทำเป็นงานเล็กน้อย แต่ทำราวกับเป็นงานใหญ่โต จัดหาผู้คน เครื่องมือ เครื่องใช้มากมาย โดยไม่จำเป็นสำหรับงานนั้น ใช้เป็นคำตำหนิผู้ที่เตรียมการใหญ่โตกว่างานที่จะต้องทำ ทำให้เสียเงินทองและเวลามากไปเปล่าๆ ผลที่ได้จะไม่คุ้มกับที่เสียไป

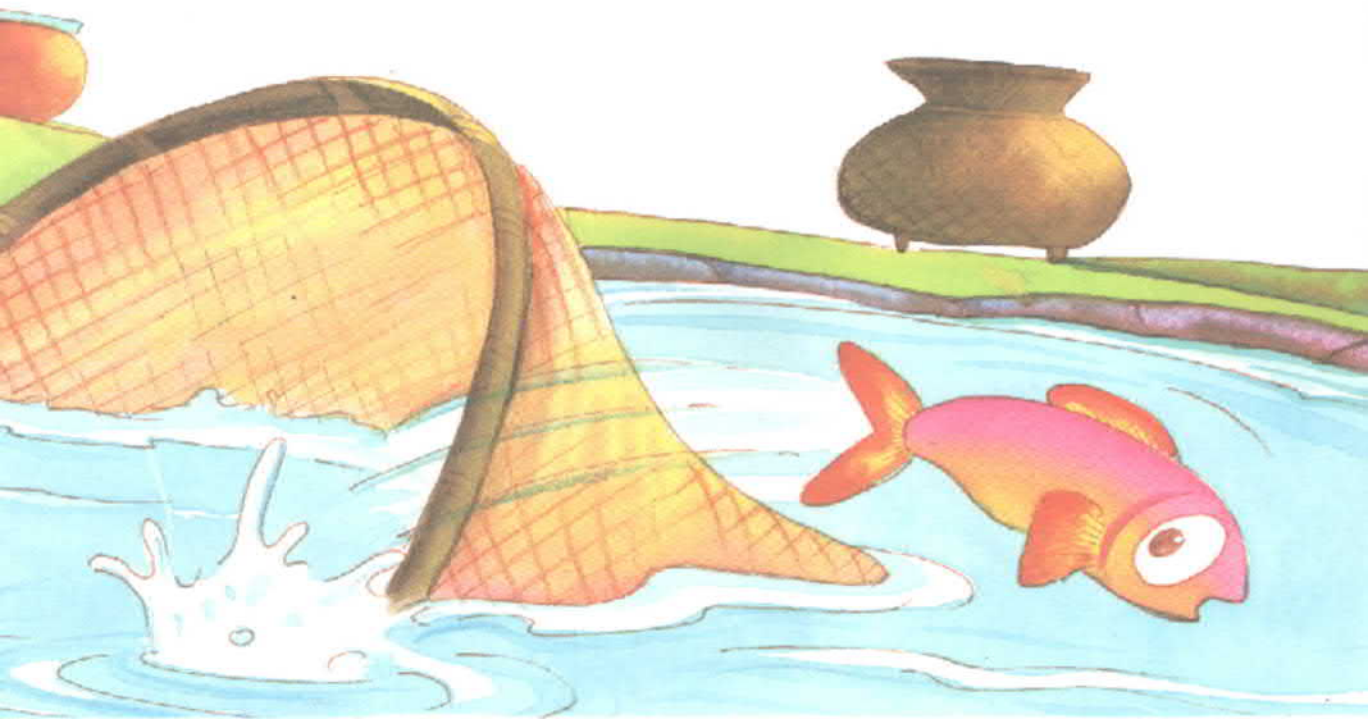
จับปลาสองมือ

คนที่จับปลาสองตัวพร้อมๆ กันทั้งสองมือ ย่อมจับไม่แน่นเหมือนจับปลาตัวเดียว
สองมือพร้อมกัน ปลาอาจหลุดหนีไปได้ จะไม่ได้ปลาเลยแม้สักตัวเดียว

จับปลาสองมือ หมายถึง ผู้ที่ไม่ตัดสินใจให้แน่นอนว่าควรจะทำสิ่งใด เห็นไปว่า
สิ่งโน้นก็ดี สิ่งนี้ก็ดี เลยทำหมดทุกอย่าง ทำให้ต้องแบ่งความคิด เวลา และกำลังกาย
สำหรับงานเหล่านั้น เป็นเหตุให้งานแต่ละอย่างไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะได้ ในที่สุดเขา
จะทำงานไม่ได้ดีเลยแม้แต่สักอย่างเดียว

ความหมายอีกอย่างหนึ่งของจับปลาสองมือ คือ โลกมาก ซึ่งจะทำให้ไม่ได้อะไร
เลย

จับงูข้างหาง

งูเป็นสัตว์มีพิษมาก บางชนิดกัดแล้วถึงตาย ถ้าจะจับงูจึงต้องระวังมาก ต้องจับข้างหัว งูจึงจะกัดไม่ได้ ถ้าจับข้างหาง งูจะแวงกัดได้

จับงูข้างหาง หมายความว่า การกระทำอะไรโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน ว่าควรไม่ควรอย่างไร มีคุณหรือมีโทษอย่างไร อาจได้รับโทษภัยจากการกระทำนั้น เหมือนการจับงูข้างหาง งูจะฉกกัดเอาได้

ฆ่าช้างเอางา

การฆ่าช้างซึ่งเป็นสัตว์ใหญ่ เพื่อหวังเอางา ย่อมไม่คุ้มกับการต้องสูญเสียช้างไปทั้งเชือก

ฆ่าช้างเอางา หมายถึง การลงทุนลงแรงมากมาย แต่ได้ประโยชน์นิดเดียวไม่คุ้มค่า หรือหมายถึง การทำลายสิ่งที่ใหญ่โตเพื่อหวังได้สิ่งเล็กน้อยไปเป็นประโยชน์ของตน โดยไม่คิดว่าการกระทำเช่นนั้นสมควรหรือไม่ เช่น การลักลอบตัดเศียรพระพุทธรูปไปขาย แม้จะได้เงินมากแต่ก็ไม่คุ้มกับค่าของพระพุทธรูปที่มากกว่าอย่างประมาณมิได้ และไม่คุ้มกับบาปกรรมหนักที่จะตกเป็นของผู้ทำ

ชีโพรงให้กระรอก

กระรอกเป็นสัตว์ที่ชอบอาศัยในโพรง เห็นโพรงเป็นต้องเข้าไปอยู่

ชีโพรงให้กระรอก หมายถึง ผู้ที่ชอบทำอะไรอยู่เป็นนิสัยแล้ว เช่น ชอบเที่ยวถ้ามีผู้บอกว่าที่นั่นที่นั่นน่าเที่ยว ก็จะไป หรือผู้ที่เป็นขโมยถ้ามีผู้บอกว่า บ้านนั้นบ้านนี้มีทรัพย์สินเงินทองมาก ก็จะหาทางเข้าขโมย เช่นนี้ เรียกว่า ชีโพรงให้กระรอก

ดินพอกหางหมู

ดินพอกหางหมู หมายความว่า การทำสิ่งใดก็ตาม ถ้ามัวแต่ผัดวันประกันพรุ่ง เพราะความเกียจคร้าน ไม่ทำให้สำเร็จเสียโดยเร็ว ปล่อยให้ค้างค้ำทับถมมากเข้า งานก็จะเพิ่มพูนมากขึ้นทุกที ทำเท่าไรไม่มีเสร็จ หรือหมายถึง หนี้สินที่ไปก่อขึ้นไว้ทีละเล็กละน้อยจนมากมาย ก็เรียกว่าเป็นดินพอกหางหมูเหมือนกัน

ดินพอกหางหมู หมายความว่า ในแง่ไม่ดีเท่านั้น การเก็บหอมรอมริบเงินทอง จากน้อยให้เป็นมากไม่เรียกว่า ดินพอกหางหมู

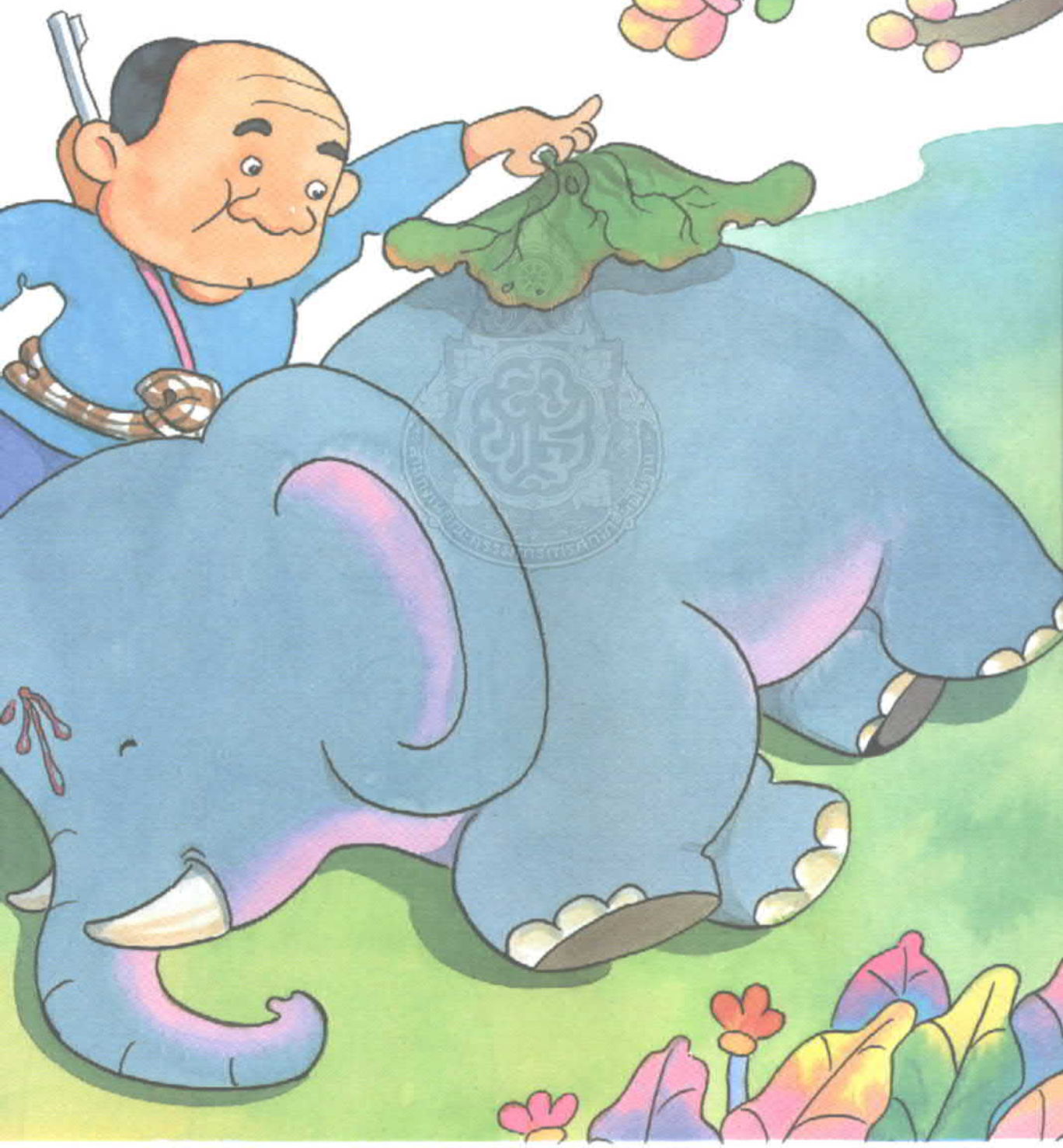

ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิด

ช้างเป็นสัตว์ใหญ่มาก ใบบัวเล็กกว่าช้างหลายสิบเท่า เมื่อช้างตาย จะนำใบบัว
มาปิด ย่อมปิดไม่มิด

ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิด หมายความว่า การทำความผิดใหญ่หลวง ย่อมไม่อาจ
ปกปิดได้ ต้องมีผู้รู้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

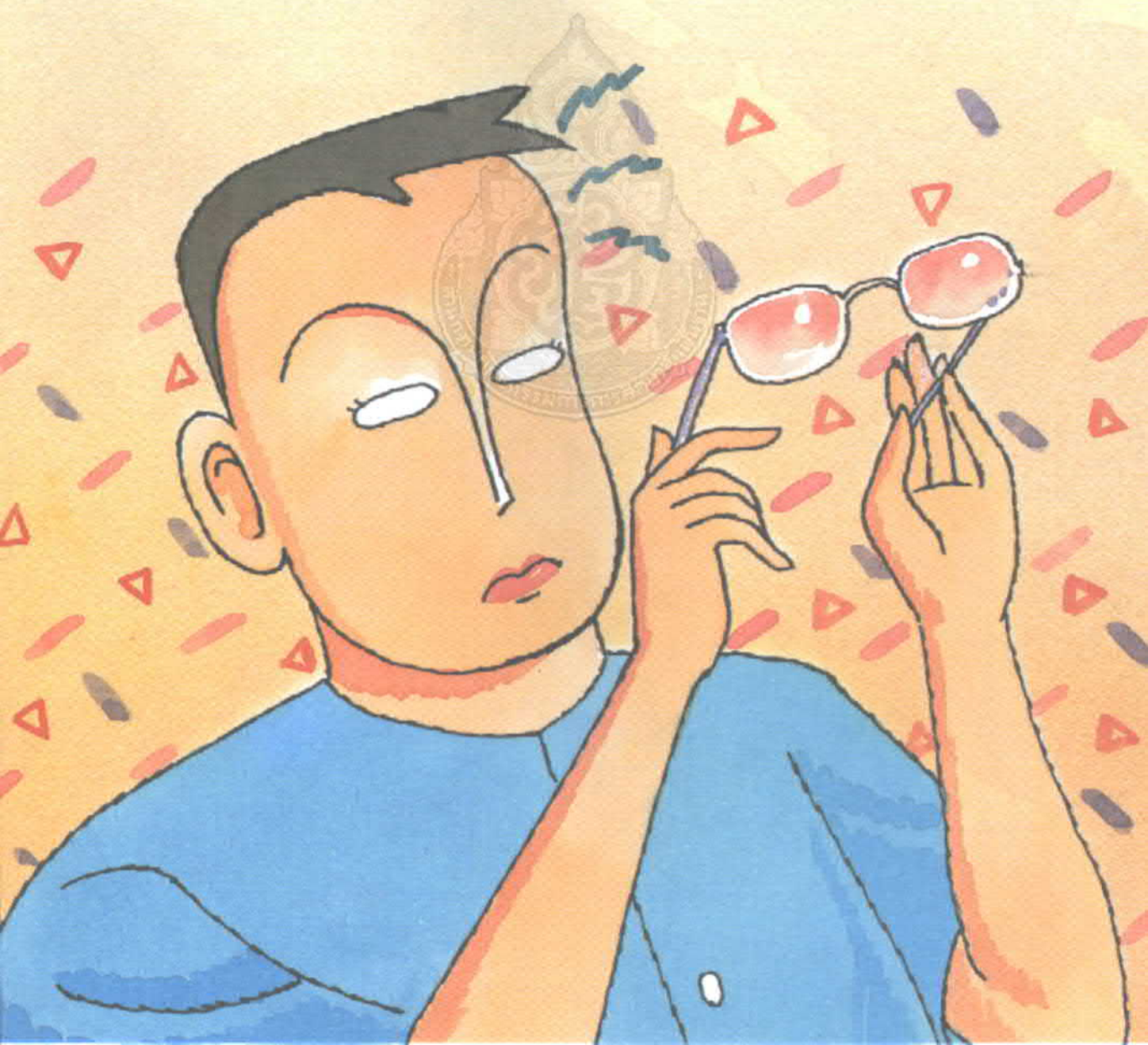

ตาบอดได้แว่น

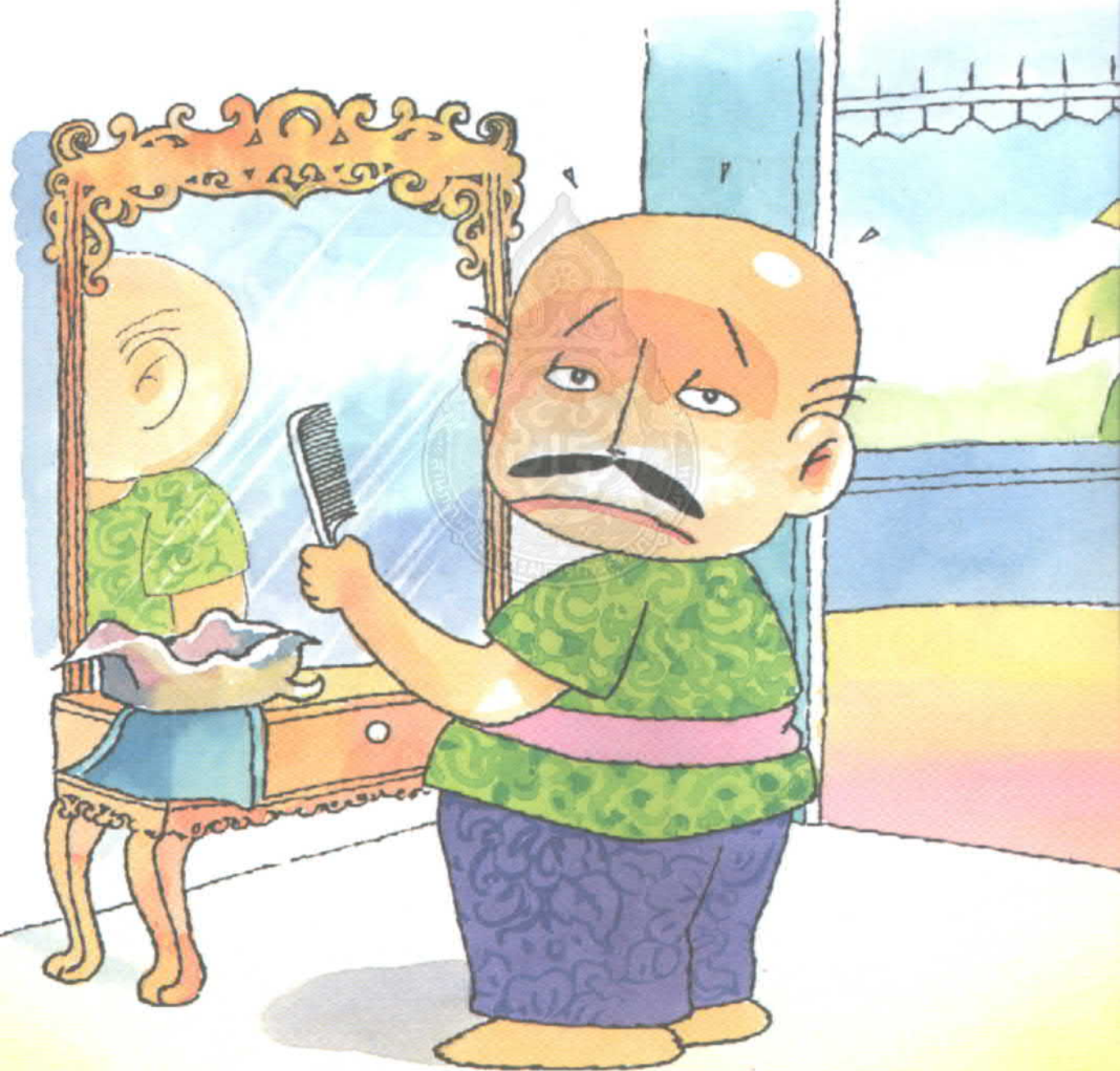
แว่นตา เป็นของมีประโยชน์สำหรับคนสายตาวาวหรือสายตาสั้น สวมแล้วจะช่วย
ให้เห็นชัดเจน แต่คนตาบอดแม้จะสวมแว่นก็ไม่อาจทำให้มองเห็นได้

ตาบอดได้แว่น หมายความว่า ได้สิ่งของที่ตนเองนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้

หัวล้านได้หวี

หวีเป็นของมีประโยชน์สำหรับผู้มีผม หัวล้านได้หวี มีความหมายเช่นเดียวกับ
ตาบอดได้แว่น คือหมายความว่า ได้รับสิ่งของที่ใช้ประโยชน์สำหรับตนไม่ได้

ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ

การตำน้ำพริกแล้วนำไปละลายในแม่น้ำ ย่อมเสียเปล่าไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย เพราะน้ำพริกจะละลายปนไปกับน้ำหมด ไม่ทำให้น้ำในแม่น้ำมีสีมีรส น้ำพริกขึ้นมาได้

ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ หมายความว่า การเสียทรัพย์ไปในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์คุ้มกับทรัพย์ที่ต้องเสียไป เช่นการทุ่มเทข้าวของเงินทองเพื่อจัดงานใดงานหนึ่งให้ใหญ่โตเกินเหตุ เป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่ได้รับผลคุ้มค่า และถ้าทำเกินฐานะก็จะเป็นเหตุให้มีหนี้สิน ให้เป็นที่ตำหนิตินอีกด้วย

ถ่มน้ำลายรดฟ้า

ฟ้าอยู่สูงเหนือหัว ผู้ที่แหงนหน้าขึ้นถ่มน้ำลายหมายให้รดฟ้า น้ำลายจะไม่เป็นฟ้า แต่จะตกลงมาเปื้อนหน้าผู้นั่นเอง

ถ่มน้ำลายรดฟ้า หมายถึง คนต่ำที่คิดลวงเกินคนสูง หรือคนชั่วที่คิดทำลายคนดี ตนเองนั้นแหละจะได้รับผลร้ายจากการกระทำของตน ฉะนั้นอย่าถ่มน้ำลายรดฟ้า คืออย่าลบหลู่ก้าวร้าวลวงเกินท่านผู้สูงกว่าด้วยวาสนาบารมี คือคุณความดี มิฉะนั้นตัวเองจะเดือดร้อน

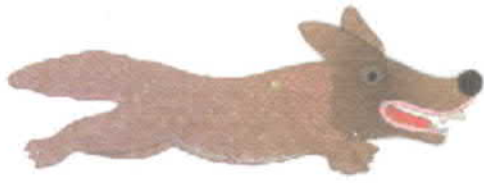
ตักน้ำรดหัวตอ

การตักน้ำรดหัวตอ เป็นการเสียเปล่า เพราะหัวตอจะไม่แตกกิ่งก้านเป็นต้นไม้ได้

ตักน้ำรดหัวตอ หมายความว่า การสั่งสอนผู้ที่ดื้อไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอนนั้น ถึงจะพร่ำสอนสักเท่าใด ก็ไม่สามารถจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจซึมซาบได้ จึงไม่มีประโยชน์อะไรเลย อย่าทำเสียดีกว่า เปลืองแรงเปล่า

หมากัดต่อยากัดตอบ

การทำร้ายของหมา คือกัด

หมากัดต่อยากัดตอบ หมายความว่า เมื่อมีคนพาลมาหาเรื่องทะเลาะวิวาท หรือด่าว่านินทาเรา เราไม่ควรทะเลาะวิวาทด่าว่านินทาคอบ เพราะจะเป็นการทำตัวให้เหมือนเขา คือ เป็นคนพาลเหมือนเขา ซึ่งไม่ดี จักเป็นที่รังเกียจของคนดี ฉะนั้นถ้ามีคนมาพาล ถ้าอยากตอบโต้เขา ให้นึกว่าตนเองจะเป็นคนพาลเหมือนเขา ซึ่งไม่สมควร และให้นึกว่าถ้าถูกหมากัดเราจะควรกัดตอบหมาหรือ เราต้องหลักให้ พันหมาต่างหากจึงจะปลอดภัย

หนิเสือปะจระเข้

เสือเป็นสัตว์บกที่ดุร้าย จระเข้เป็นสัตว์น้ำที่ดุร้าย สัตว์ทั้งสอง
จำพวกดุร้ายพอกัน

หนิเสือปะจระเข้ หมายความว่า หนิกัยอันตรายอย่างหนึ่ง
กลับไปพบกัยอันตรายอีกอย่างหนึ่ง เช่น ประชาชนที่อพยพครอบครัว
หนิกัยสงคราม ไปอยู่ประเทศใกล้เคียง กลับไปถูกปล้นถูกฆ่า เป็นกัยที่
ร้ายแรงไม่น้อยกว่ากัยสงคราม เช่นนี้ เรียกว่า หนิเสือปะจระเข้

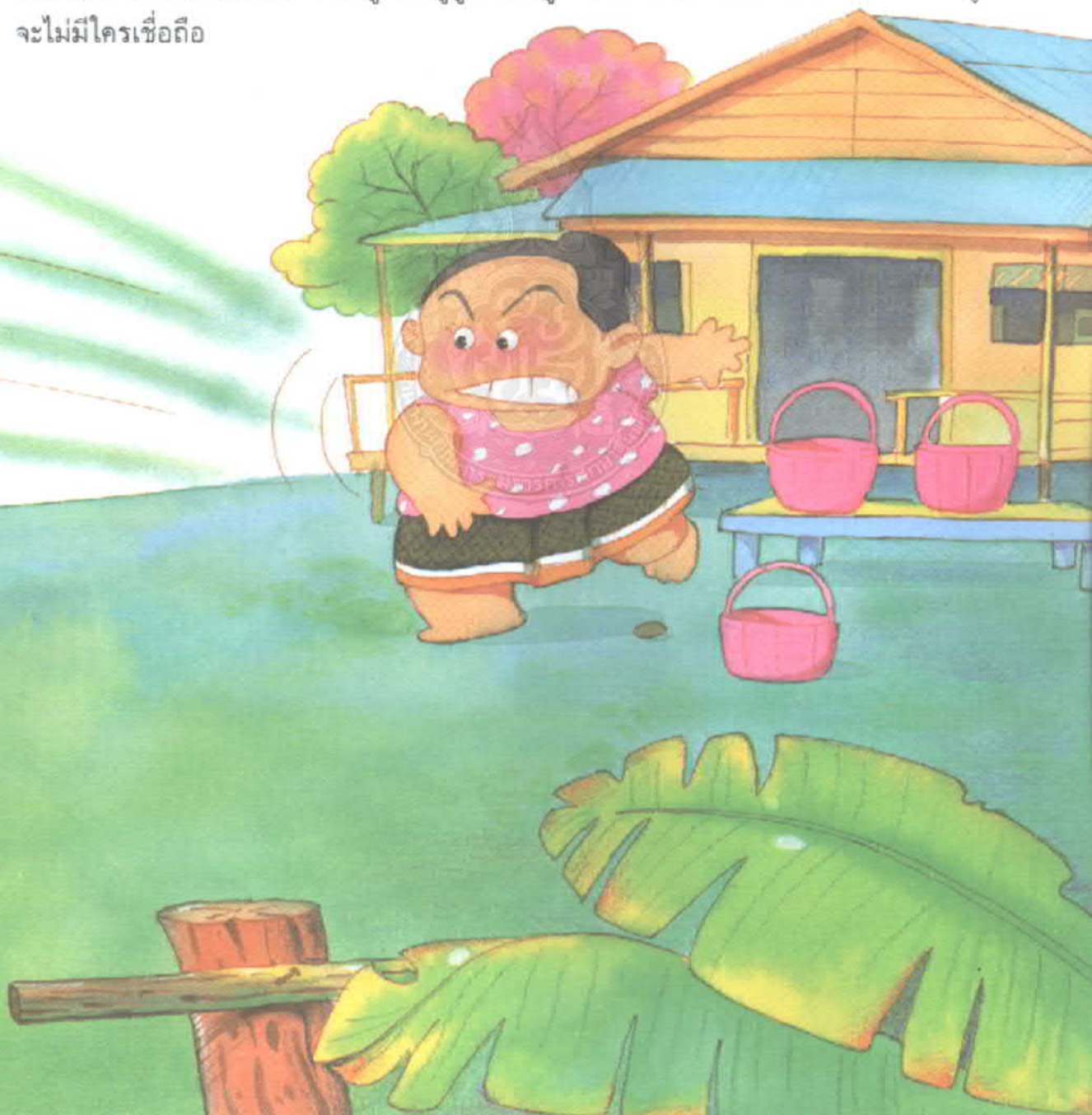

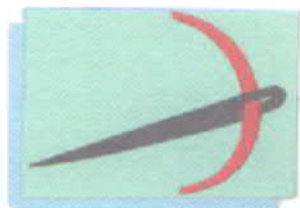
มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก

มะกอก เป็นผลไม้จำพวกหนึ่ง ขนาดเท่าลูกหมาก มะกอกสามตะกร้ามีจำนวนมาก ถ้านำไปปาสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนหมดทั้งสามตะกร้า ยังปาไม่ถูกเป้า แสดงว่าเป้าเคลื่อนไหวได้ อย่างรวดเร็ว

มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก หมายถึง คนพูดไม่อยู่กับร่องกับรอยเปลี่ยนไปเรื่อยๆ
ที่เรียกว่าจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน เป็นผู้ที่คนดูถูก ใครถูกกล่าวว่าเป็นมะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก
จะไม่มีใครเชื่อถือ

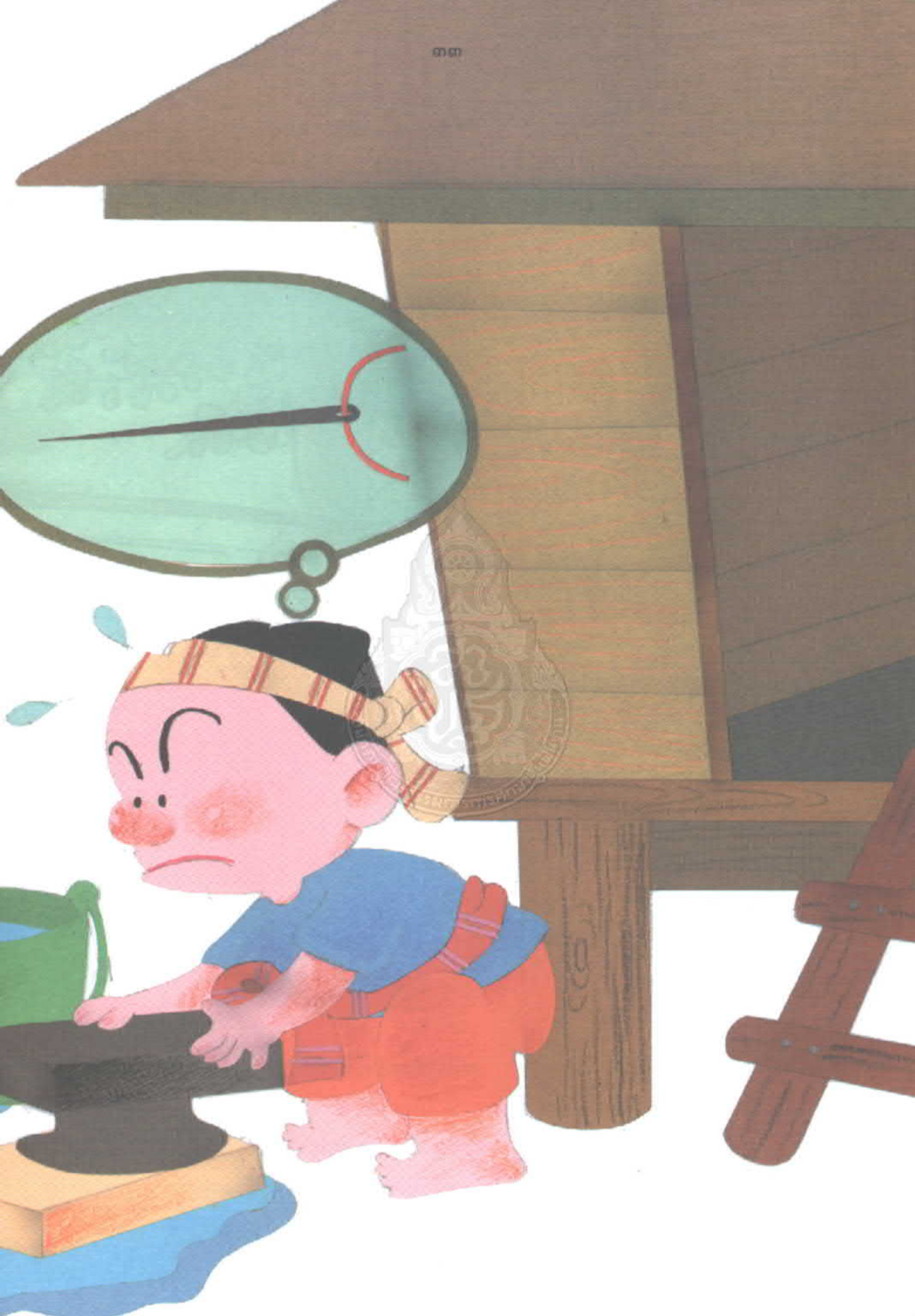
ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม

ทั้งคือ แท่งเหล็กใหญ่หนาทึบ ใช้สำหรับรองดีเหล็กหรือโลหะอื่นๆ ให้เป็นรูปต่างๆ เมื่อนำมาเทียบกับเข็ม ขนาดย่อมต่างกันมาก

ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม หมายความว่า คนที่จะทำงานใดๆ แม้ว่าจะเป็นงานที่ยากลำบากเพียงใดก็ตาม ถ้ามีมานะพากเพียร ไม่ท้อถอย ไม่ละทิ้งเสียครึ่งๆ กลางๆ งานนั้นก็จะสำเร็จได้

เปรียบเทียบการฝนทิ้งที่ใหญ่โตให้เป็นเข็มเล่มเล็กนิดเดียว ยังมีโอกาสสำเร็จได้ ถ้าไม่ทอดทิ้งความพยายามเสียก่อน

พุ่มหอกเขารก

หอกเป็นอาวุธที่ใช้ป้องกันตัว รกคือ ที่รกซึ่งมีต้นไม้ใบหญ้าขึ้นเต็มจนไม่อาจเห็นอะไรได้ถนัดชัดเจน เมื่อมีคนพุ่มหอกเขารก ผลก็คือ ถ้าจะใช้หอกเจ้าของจะหาหอกไม่พบ

พุ่มหอกเขารก หมายถึง การกระทำอะไรลงไปโดยไม่พิจารณาให้เห็นชัดเสียก่อนว่า จะเกิดผลติดตามมาอย่างไร มักจะเสียประโยชน์ของตนเอง

เหมือนถือหอกอยู่ เดินผ่านที่รกก็พุ่งหอกเข้าไป โดยไม่คิดว่าในที่รกร่านั้นจะมีอะไร บ้าง หอกจะไปถูกสัตว์มีชีวิตอะไรบ้าง ผลร้ายย่อมเกิดขึ้นได้ อาจมีผู้ได้รับบาดเจ็บ ตาย หรือมีผู้ได้รับความเสียหาย การทำอะไรก็ตามต้องพิจารณาให้รู้เสียก่อนว่า จะไม่มีผู้หนึ่ง ผู้ใดรวมทั้งตัวเองด้วยเสียหาย คือ หอกของตนก็ไม่หาย ชีวิตในที่รกราก็ไม่เดือดร้อน

ปิดทองหลังพระ

พระ หมายถึง พระพุทธรูป พระพุทธรูปมีทั้งปิดทองและไม่ปิดทอง ถ้าเป็นพระพุทธรูปไม่ปิดทอง ก็ต้องไม่ปิดทั้งองค์ ถ้าเป็นพระพุทธรูปปิดทองก็ต้องปิดทองทั้งองค์ แต่แม้จะเป็นพระพุทธรูปแบบไหนก็ตาม ก็มีผู้นิยมนำทองคำเปลวไปปิดทับอีก ถือว่าเป็นบุญ และนิยมปิดทองส่วนข้างหน้าของพระพุทธรูป เพราะรู้สึกว้าวุ่นๆ มองก็เห็นทันที ทางด้านหลังของพระพุทธรูปไม่ค่อยมีผู้มองเห็น จึงไม่ค่อยมีผู้ชอบปิดทองพระพุทธรูปทางส่วนข้างหลัง

ปิดทองหลังพระ หมายถึง การทำงานอะไรก็ตามที่เป็นความดี โดยไม่มีใครมีผู้รู้เห็น แม้จะเป็นการทำความดีที่มีความสำคัญ และมีประโยชน์มาก แต่เมื่อไม่มีใครรู้ตัวผู้กระทำ การกระทำของผู้นั้นท่านเปรียบเหมือนกับการปิดทองหลังพระ คือแม้จะไม่มีผู้รู้เห็นตัวคนทำ แต่ความดีก็เป็นความดีที่สมบูรณ์ เหมือนความสมบูรณ์ขององค์พระที่มีทองปิดทั้งข้างหน้าข้างหลัง

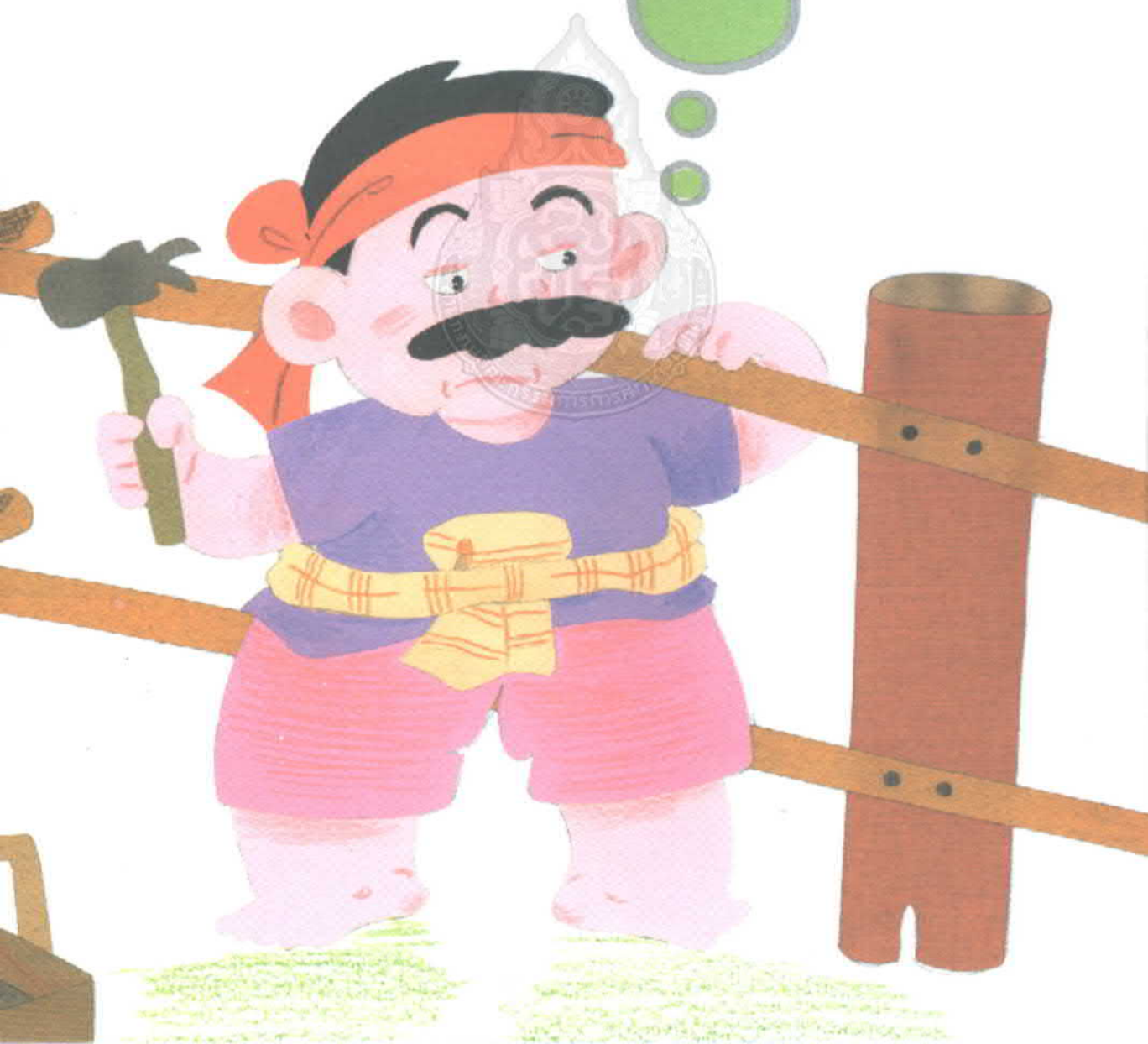
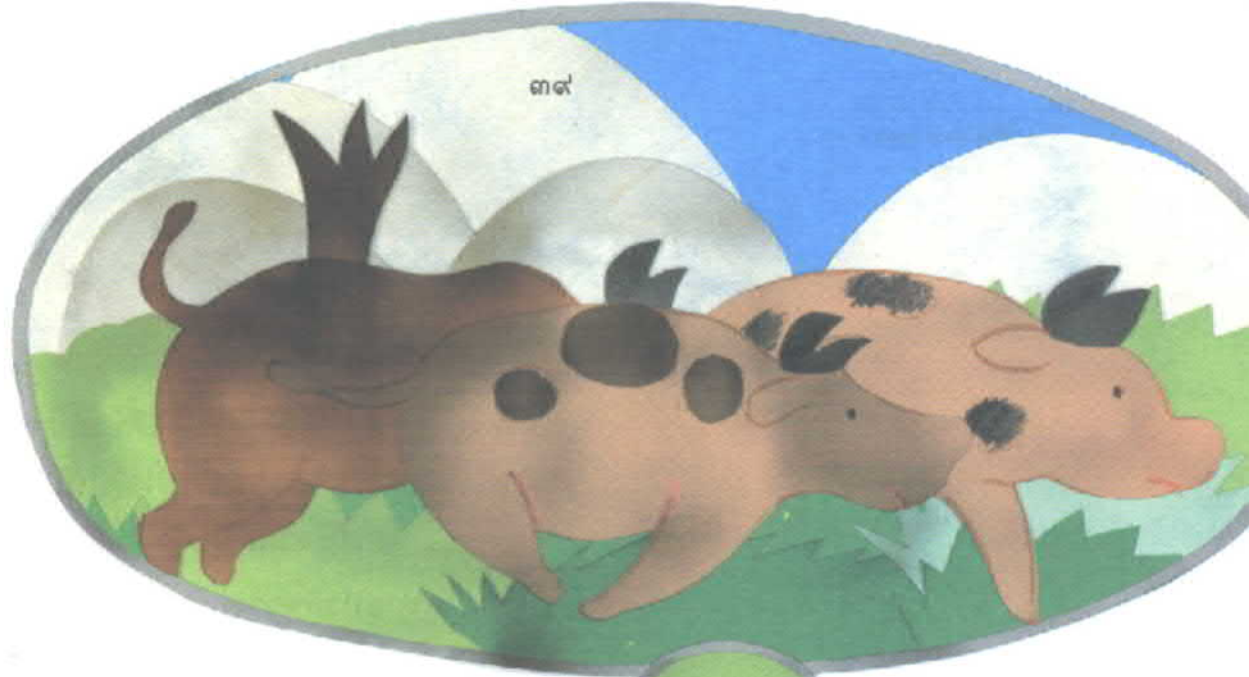

วัวหายล้อมคอก

เลี้ยงวัวต้องมีคอกขังวัวไว้ ไม่เช่นนั้นวัวก็จะเดินไปตามชอบใจ อาจหายไปได้

วัวหายล้อมคอก หมายความว่า เมื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหายไป หรือเกิดเรื่องเดือดร้อนอะไรขึ้นแล้ว จึงคิดหาวิธีป้องกันในภายหลัง ย่อมไม่เกิดประโยชน์ ไม่ทำให้สิ่งที่หายไปแล้วกลับคืนมาได้ เปรียบเหมือนมีวัว แต่ไม่ทำคอกล้อมวัวไว้ ครั้นวัวหายไปแล้ว จึงทำคอกขึ้น วัวก็หายเสียแล้ว

มือไม่พายเอาตีนราน้ำ

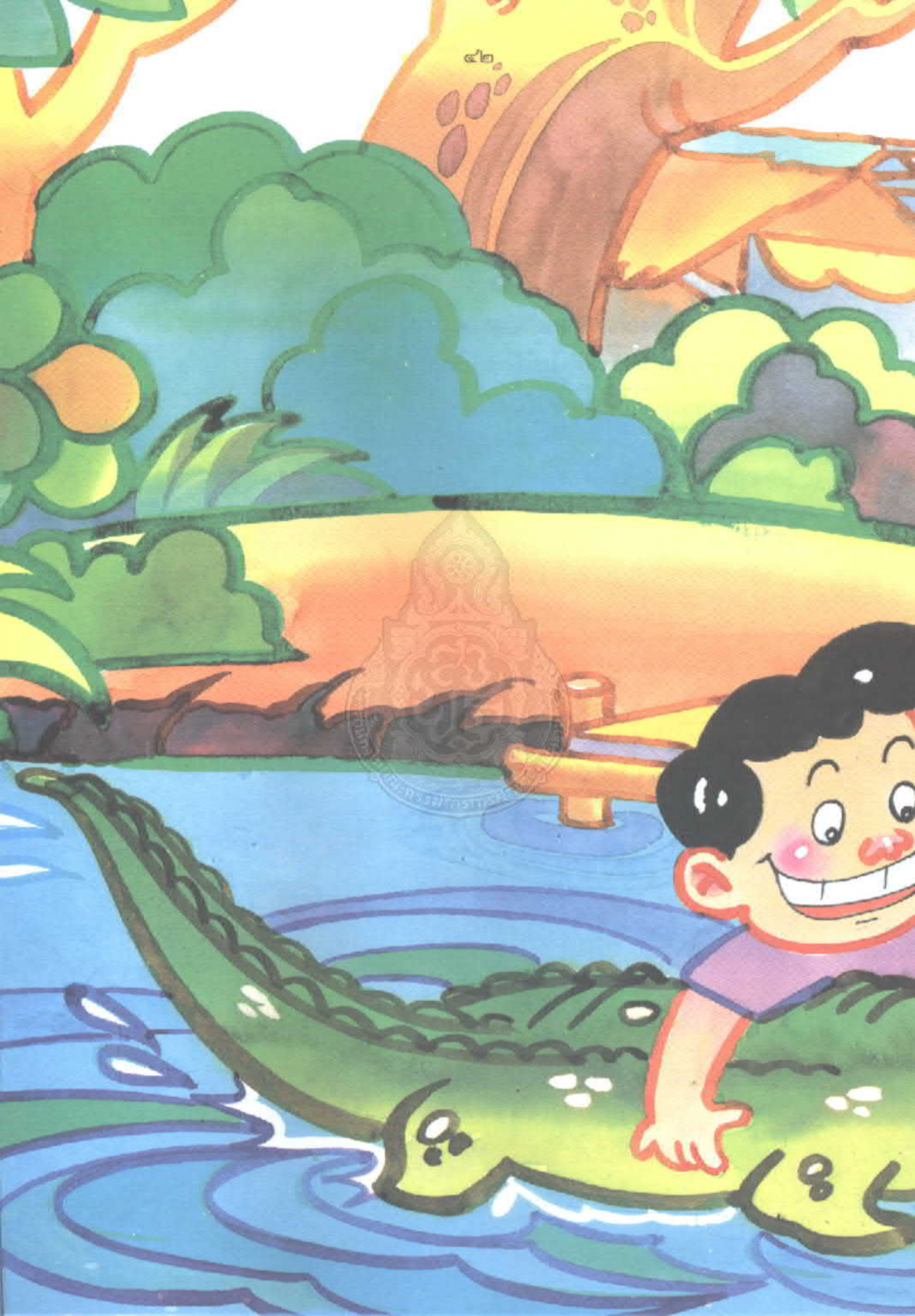
เรือจะแล่นได้ ต้องมีผู้พาย คือใช้มือพาย ธรรมดาผู้ที่ลงเรือลำเดียวกันจะช่วยกันพายเพื่อให้เรือแล่นเร็ว ถ้าใช้มือหรือเท้าแซ่ไว้ในน้ำเรียกว่า ราน้ำ ทำให้เรือแล่นช้าลง

มือไม่พายเอาตีนราน้ำ หมายถึง บางคนไม่ช่วยทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยเร็ว แต่ยังขัดขวางถ่วงให้ล่าช้า

มือไม่พายเอาตีนราน้ำ เป็นภาษิตไทยที่ใช้กันมาแต่โบราณกาล นอกจากใน
ภาษิตแล้ว ไม่ใช่คำว่าตีนสำหรับคนเพราะไม่สุภาพ ให้ใช้เท้า แต่สำหรับสัตว์แล้ว ใช้
ตีนได้ไม่ใช่เท้า เช่น ตีนเป็ดตีนไก่ ไม่ใช่เท้าเป็ดเท้าไก่

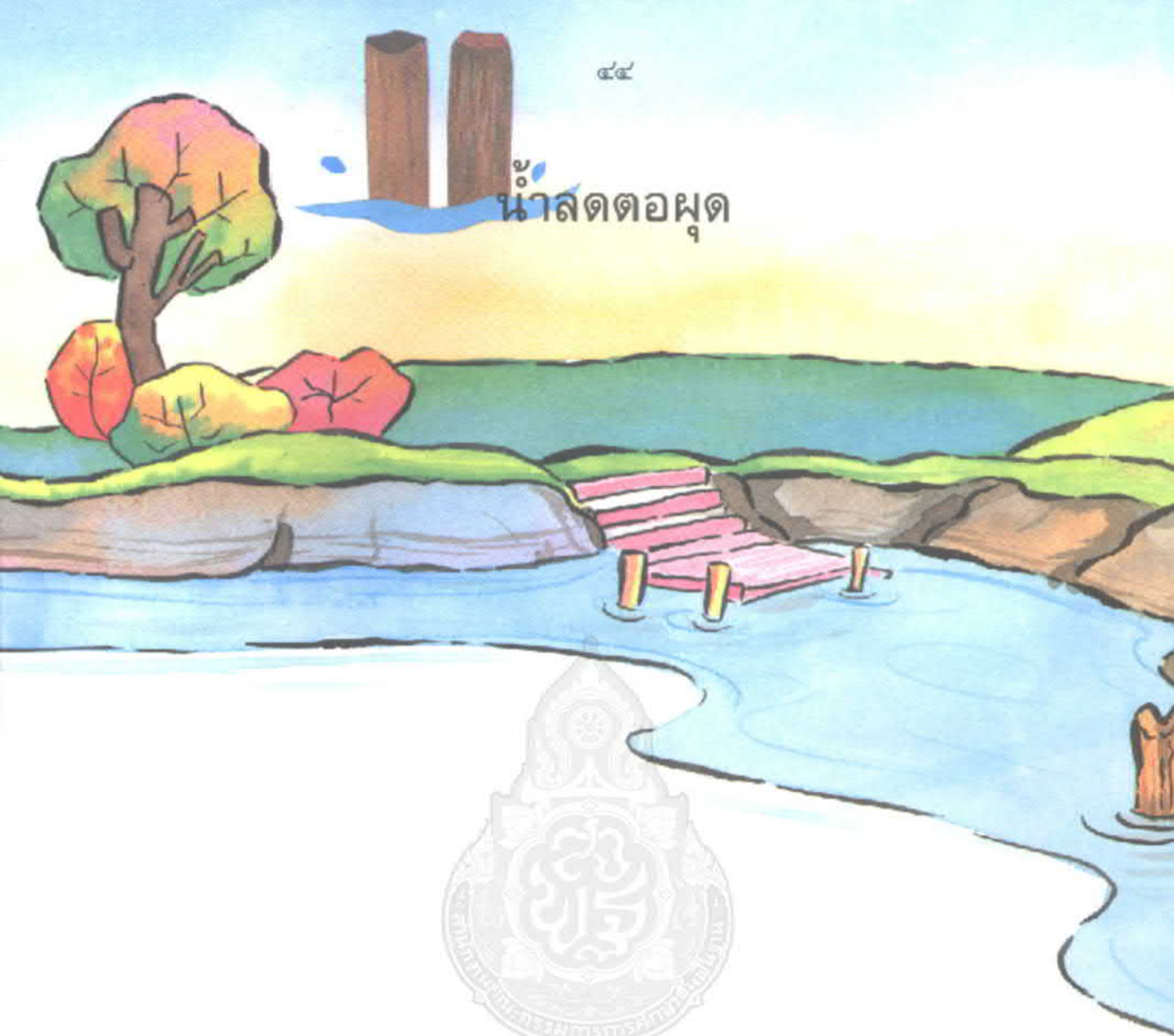

สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ

จระเข้เป็นสัตว์น้ำ ว่ายน้ำเก่ง โดยไม่ต้องมีใครสอน
 สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ หมายความว่า สอนผู้รู้ที่อยู่แล้ว ย่อมไม่เกิดประโยชน์
 อันใด ทั้งอาจเป็นที่ขบขันของผู้รู้เห็นอีกด้วย

น้ำลดตอผุด

ในแม่น้ำลำคลองทั่วไป เมื่อน้ำเต็มฝั่ง แม้ข้างใต้จะมีหลักตอมากมายเพียงใด ก็
จะมองไม่เห็น เมื่อน้ำลดต่ำ ก็จะได้เห็นตอทั้งหมดได้ ไม่ว่าเล็กว่าใหญ่

น้ำลดตอผุด หมายความว่า คนที่กำลังมีอำนาจวาสนานั้นแม้จะทำความผิดความชั่ว
อย่างไร ก็ไม่มีผู้กล้ายกความผิดความชั่วนั้นขึ้น ความผิดความชั่วทั้งหมดจะถูกอำนาจ
วาสนาปกปิดไว้ เหมือนน้ำที่เต็มฝั่งปกปิดตอทั้งหลายจากสายตา เมื่อคนผู้นั้นหมดอำนาจ
วาสนา ความผิดความชั่วที่ทำได้ก็จะถูกยกขึ้นทั้งหมด เหมือนเมื่อน้ำลดตอได้น้ำทั้งเล็ก
ใหญ่จะผุดขึ้นให้เห็นระเงระกะ

รักดีห้ามจั่ว

จั่วเป็นเครื่องบนของเรือนที่ปิดด้านสะกัตหลังคา สำหรับกันลมและแดดฝน มีรูปเป็นสามเหลี่ยม จั่วของเรือนโบราณทำด้วยไม้ จึงมีน้ำหนักเบา แยกهامไปได้ง่าย

เสาเป็นไม้ทั้งต้น เสาเรือนต้องมั่นคงแข็งแรงเพื่อรองรับตัวเรือนทั้งหมดรวมทั้งจั่วให้ตั้งอยู่ได้ เสาจึงมีน้ำหนักมากกว่าจั่ว หามเสาจึงต้องใช้แรงมากกว่าหามจั่ว

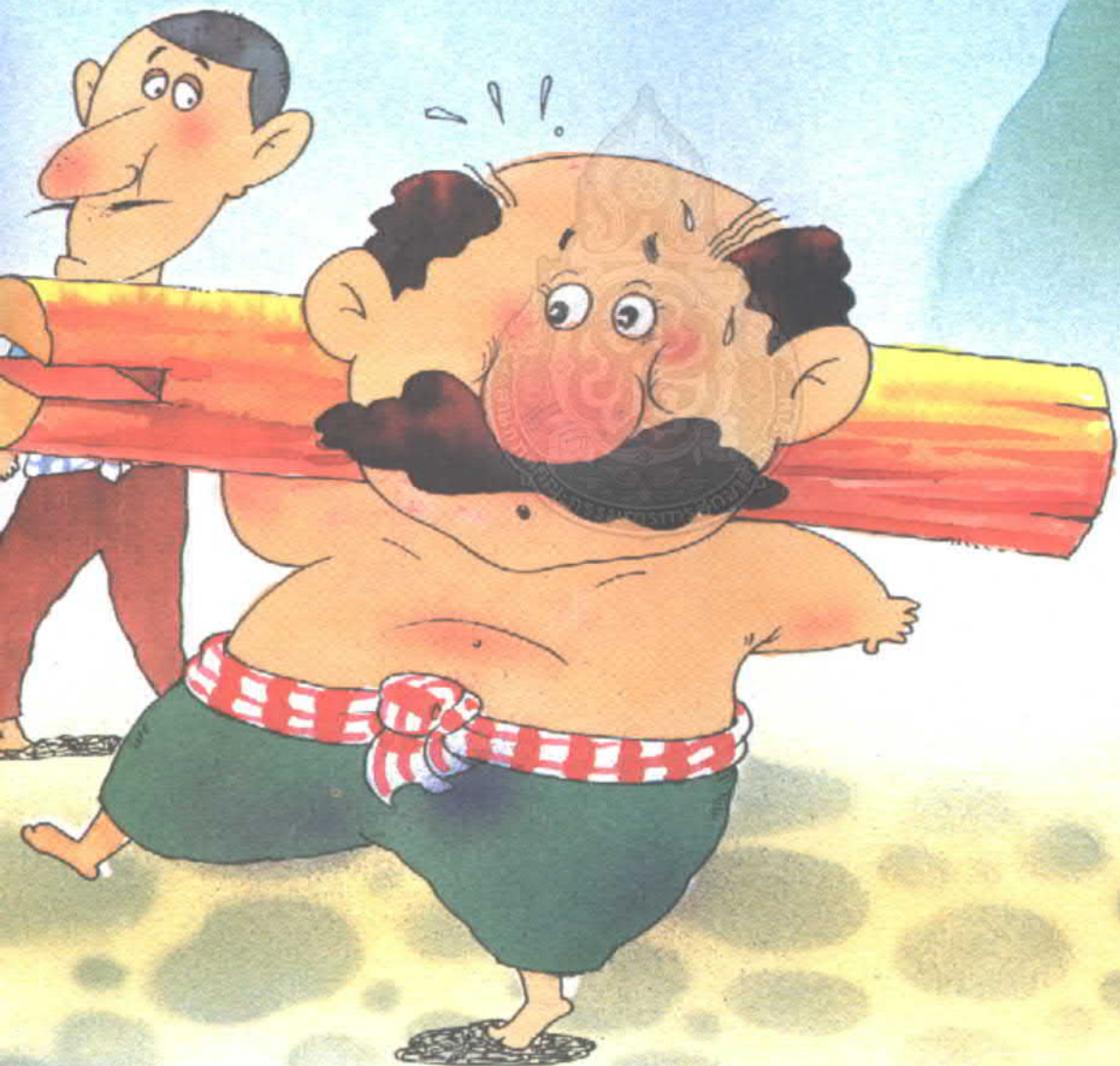

รักชั่วหามเสา

รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา หมายความว่า ทุกคนต้องทำงานด้วยกันทั้งนั้น แต่จะเป็นงานชนิดใดต้องแล้วแต่อุปนิสัยและความสามารถของแต่ละคน บางคนขยัน หมั่นเล่าเรียนมาแต่เด็กจึงมีความรู้ ก็ได้ทำงานที่ใช้ความรู้ ซึ่งเป็นงานเบา เปรียบเหมือนหามจั่ว บางคนเกียจคร้านไม่หมั่นศึกษาเล่าเรียน ไม่มีความรู้ โตขึ้นก็ต้องทำงานที่ใช้กำลังกายอันเป็นงานหนัก เปรียบเหมือนหามเสา หามของเบาย่อมทำได้ง่ายสะดวก สบายกว่าหามของหนัก

ถ้าต้องการทำงานสบายเมื่อโตขึ้น ก็ต้องรักดี ขยัน หมั่นเพียรศึกษาเล่าเรียนเสียแต่ยังเล็กอยู่

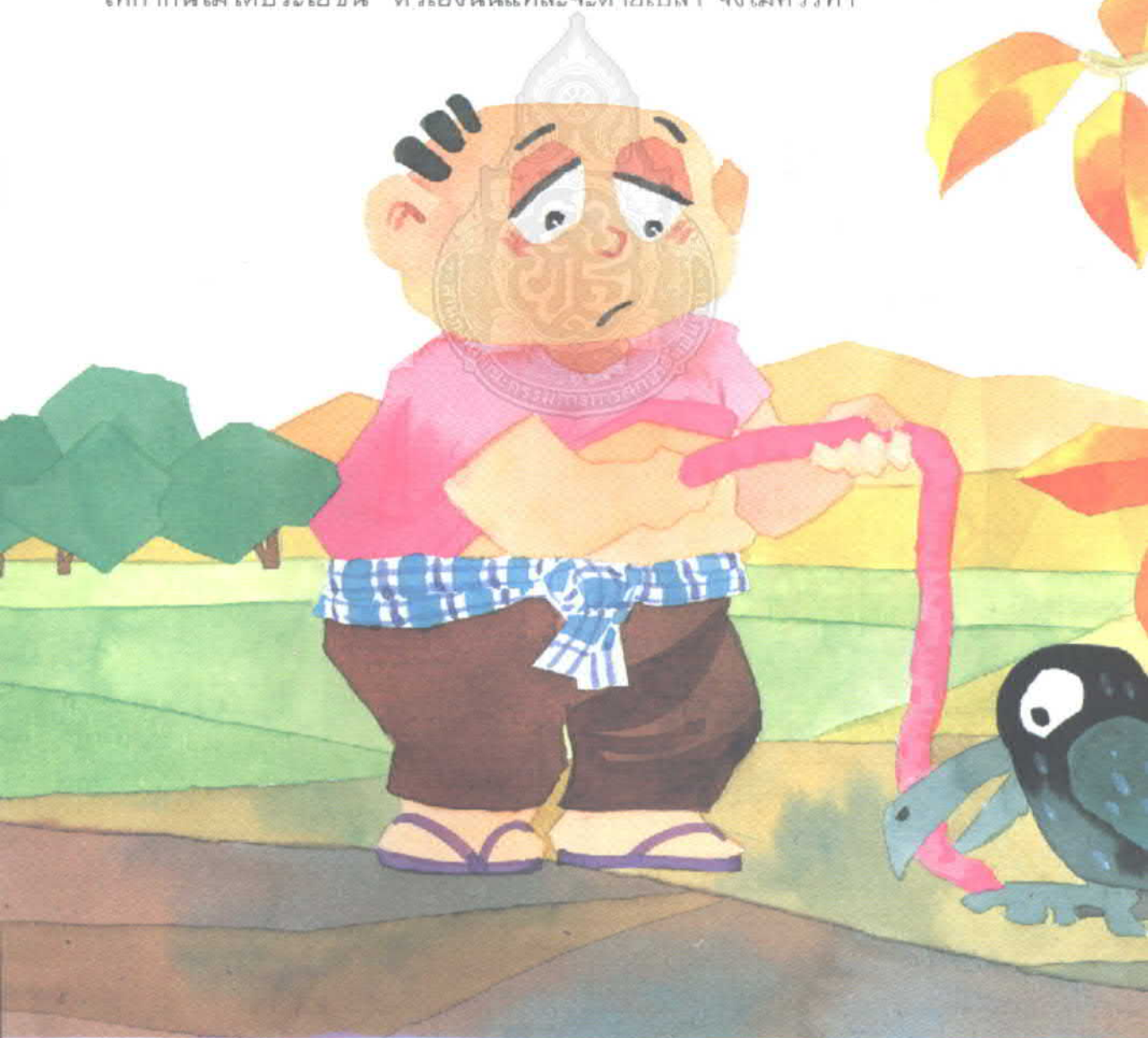

สาวไล่ให้กากิน

ไล่ หมายถึง ไล่ของคนเรา กาก หมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่งจำพวกนก โดยมากสีดำ
กาเผือกจึงจะมีสีขาว

สาวไล่ให้กากิน หมายถึง นำเรื่องภายในครอบครัว หรือในหมู่ญาติพี่น้องในหมู่
คนกันเอง ไปเล่าให้คนอื่นซึ่งเป็นคนภายนอกรู้ โดยเฉพาะที่เป็นเรื่องเสียหาย เป็นการ
นำความเสื่อมเสีย ให้เกิดแก่พวกตนเอง เหมือนสาวไล่ซึ่งอยู่ภายในร่างกายของตน ออก
ให้กากินไม่ได้ประโยชน์ ตัวเองนั้นแหละจะตายเปล่า จึงไม่ควรทำ

ไม้ซีกงัดไม้ซุง

ไม้ซีก เป็นไม้ที่ผ่าออกเป็นชิ้นเล็กๆ บางๆ หักง่าย ไม้ซุง เป็นต้นไม้ทั้งต้นหนัก และแข็ง จึงใช้ไม้ซีกงัดซุงไม่ได้ ไม้ซีกจะหักเปล่า

ไม้ซีกงัดไม้ซุง หมายความว่า ผู้น้อยไปขัดแย้งผู้ใหญ่ในเรื่องที่ผู้ใหญ่ไม่ยอมเห็นด้วย นอกจากไม่มีทางเอาชนะได้แล้ว ยังจะเกิดอันตรายแก่ตนด้วย เหมือนใช้ไม้ซีกงัดไม้ซุง ไม้ซีกก็ต้องหัก จึงไม่ควรทำ

ไม่รู้จักเสือเอาเรือเข้ามาจอด

ไม่รู้จักมอดเอาไม้เข้ามาเหย

เสือเป็นสัตว์ร้ายมาก

มอดเป็นแมลงปีกแข็ง ปากแข็ง ชอบกินไม้

ไม่รู้จักเสือเอาเรือเข้ามาจอด ไม่รู้จักมอดเอาไม้เข้ามาเหย หมายความว่า คนพาลบางคนเมื่อยังไม่แสดงความเป็นคนพาลให้เห็น ผู้ไม่รู้จักเขาจริงอาจคิดว่า เขาเป็นคนดี แต่ถ้าเข้าไปใกล้ขัดสนทนด้วย จะได้รับผลไม่ดีจากเขา เหมือนไม่รู้จักเสือเข้าไปใกล้เสือ จะต้องได้รับอันตรายจากเสือ หรือไม่รู้จักมอด เอาไม้ไปไว้ใกล้มอด ไม้จะถูกมอดกัดกิน จะคบใครจึงต้องดูให้แน่ว่า เขาไม่ใช่คนพาล เป็นคนดีจริง จึงจะไม่มีภัย

หักด้ามพร้าด้วยเข่า

พร้า คือมีดขนาดใหญ่ ด้ามพร้าทำด้วยไม้เนื้อแข็ง การหักด้ามพร้าด้วยเข่านั้น
เสียแรง เจ็บเข่า และยอมหักไม่สำเร็จ

หักด้ามพร้าด้วยเข่า หมายความว่า จะคิดจะพูดจะทำอะไรไม่รู้จักประมาณการ
ได้เสีย เป็นการทำอย่างหักหาญ คืออย่างรุนแรง เอาแต่ความพอใจของตน จะได้รับ
ผลเหมือนหักด้ามพร้าด้วยเข่า คือไม่สำเร็จประโยชน์ด้วยดี ต้องมีการเสียหาย ควรคิด
พูดทำอย่างอะลุ่มอล่วยดีกว่า

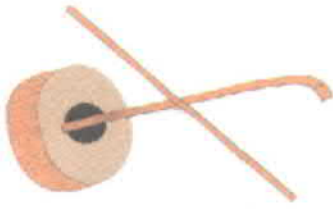
หน้าไหว้หลังหลอก

หน้าไหว้ คือ เมื่ออยู่ต่อหน้าก็ไหว้ แสดงอาการเหมือนมีความเคารพ หลังหลอก คือ ลับหลังทำหน้าตาหลอกล้อ แสดงอาการไม่เคารพ

หน้าไหว้หลังหลอก หมายความว่า เมื่ออยู่ต่อหน้าทำดีด้วย แต่พอลับหลังกลับทำตรงกันข้าม หรือต่อหน้าสรรเสริญ ลับหลังนินทา

สี่ซอให้ควายฟัง

ซอเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง กิริยาที่ทำให้เกิดเสียงซอเรียกว่า สี่ซอ คนฟังเป็น
เท่านั้นจึงจะรู้ความไพเราะของเสียงซอ สัตว์ฟังไม่เป็น ควายเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งฟังเสียงซอ
ไม่เป็นเหมือนกัน

สี่ซอให้ควายฟัง หมายถึง การพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ผู้ที่ไม่สนใจในเรื่องนั้นฟัง
เขาจะไม่รู้เรื่อง คนพูดเสียเวลาเปล่า ไม่เกิดประโยชน์กับคนฟัง เหมือนสี่ซอให้ควายฟัง

ไม่เห็นน้ำตัดกระบอก

คนเดินป่าใช้กระบอกเป็นที่ใส่น้ำ กระบอกคือกระบอกไม้ไผ่ ตัดจากต้นไผ่
หน้าไม้ใช้สำหรับยิงสัตว์ เช่น กระรอก เวลาโก่งต้องออกแรง

ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้

ไม่เห็นน้ำตดกระบอก ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้ หมายความว่า ยังไม่แน่ว่าจะได้
ก็ตั้งใจเตรียมรับไว้แล้ว อาจจะต้องตั้งใจเก็บ เตรียมเก็บ ต้องเสียใจ ผิดหวัง เหมือนยัง
ไม่ทันเห็นน้ำก็ตดกระบอกเตรียม หรือ ยังไม่เห็นกระรอกก็โก่งหน้าไม้รอ เสียแรงเปล่า
โดยไม่จำเป็น เพราะเวลาเดินป่านั้นมีต้นไม้อยู่ทั่วไป เห็นน้ำแล้วตดกระบอกก็ยังทัน
หรือ มีหน้าไม้อยู่ในมือแล้ว เห็นกระรอกเมื่อไรจึงโก่งหน้าไม้ยิงก็ได้ ไม่ต้องเดินถือ
กระบอกเปล่ารอน้ำ หรือเดินโก่งหน้าไม้รอกระรอกให้เสียแรง ยิ่งกว่านั้น เมื่อถึงเวลา
เห็นน้ำ เห็นกระรอกเข้าจริง ก็อาจหมดแรงที่จะตักน้ำ หรือยิงกระรอกเสียก่อน

เห็นช้างขี้ขี้ตามช้าง

เห็นช้างขี้ขี้ตามช้าง หมายความว่า เห็นใครทำอะไรได้ ก็จะทำให้ได้อย่างเขา
ทุกอย่าง ไม่รู้จักคิดว่าคนทุกคนไม่เท่าเทียมกัน บางคนทำบุญไว้มาก ทำดีไว้มาก
เล่าเรียนมามาก มีความสามารถมาก อยู่ในฐานะสูง บางคนทำบุญมาน้อย ทำดีไว้น้อย
เล่าเรียนมาน้อย มีความสามารถน้อย อยู่ในฐานะต่ำ ทุกคนจึงทำอะไรๆ เหมือนกัน
ทุกอย่างไม่ได้ ถ้าเห็นผู้มีบุญท่านทำอะไรได้จะทำอย่างท่านบ้าง ย่อมเป็นที่สังเวชของ
ผู้รู้เห็น ไม่เป็นผลดีอย่างใดแก่ตน เรียกว่าเห็นช้างขี้ขี้ตามช้างบ้าง

หุงข้าวประทัดหมา

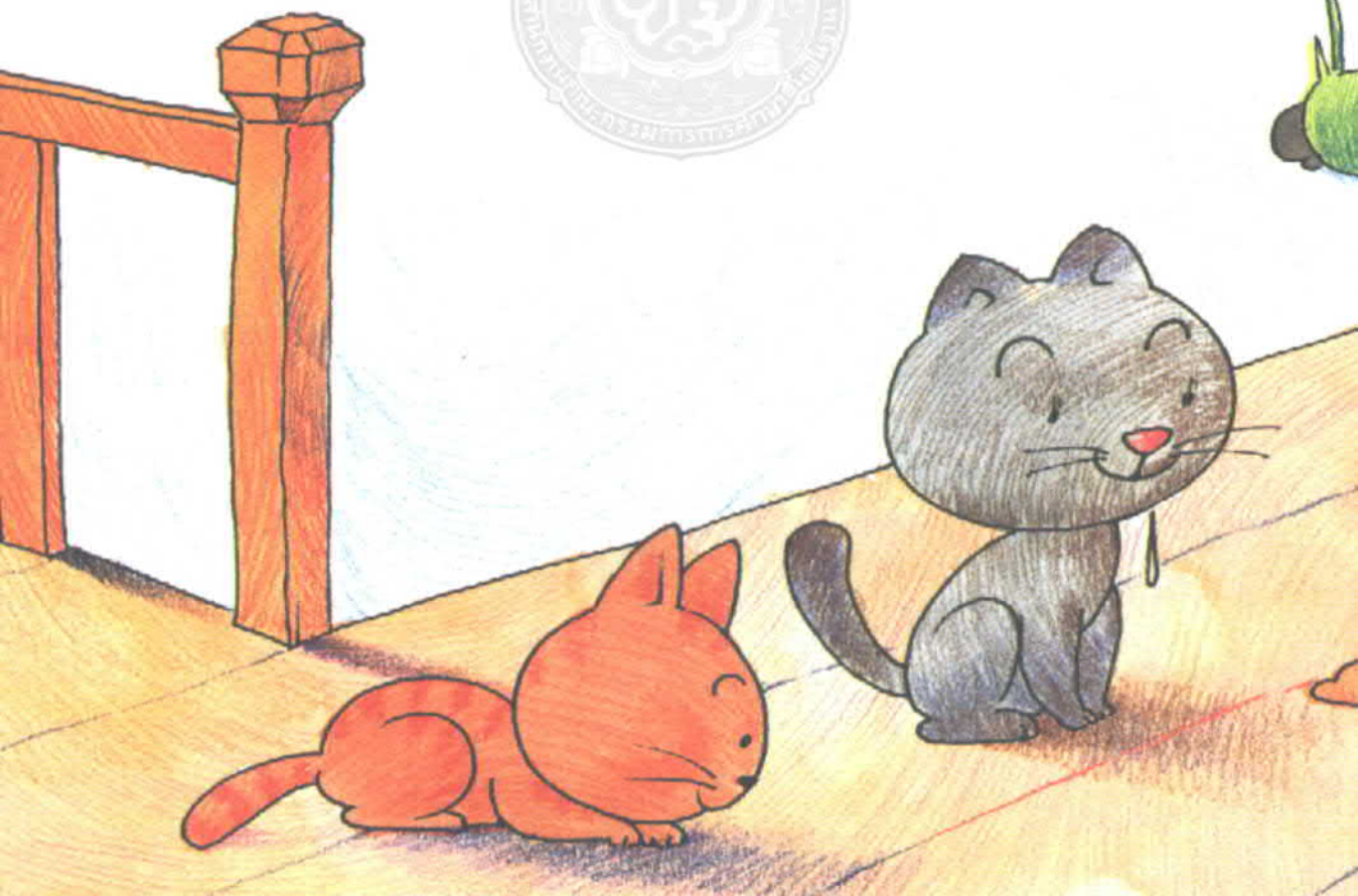
หมาและแมวเป็นสัตว์เลี้ยง บางทีบางตัวก็ตะกละตะกลามบ้างเป็นธรรมดา ถ้าเจ้าของโกรธ หุงข้าวปิ้งปลาประทัดให้หมาให้แมวกินเสียมากมาย ย่อมเสียของไปเปล่าๆ ทั้งหมาและแมวจะไม่เข้าใจว่าเป็นการประทัด เมื่อให้กินก็ยิ่งกินใหญ่

ปิ้งปลาประชดแมว

หุงข้าวประชดหมา ปิ้งปลาประชดแมว หมายความว่า การแกล้งให้อะไรก็ตาม
แก่คนเห็นแก่ได้อย่างประชดประชันนั้น ถึงแม้ผู้ให้มุ่งหมายที่จะให้ผู้รับรู้สึกละอาย
ลดความโลภความเห็นแก่ได้ลงบ้าง แต่คนเห็นแก่ได้นั้นยากจะรู้สึกตัว
มีแต่จะดีใจรับไว้ เพราะผู้ที่มินิสัยเห็นแก่ได้ย่อมอยากจะได้ไม่มีที่สิ้นสุด
ไม่รู้จักพอ ให้เท่าไรรับไว้หมด ประชดคนเห็นแก่ได้ จึงเหมือนหุงข้าวประชดหมา
ปิ้งปลาประชดแมว ฝ่ายประชดเป็นฝ่ายเสีย ฝ่ายถูกประชดเป็นฝ่ายได้

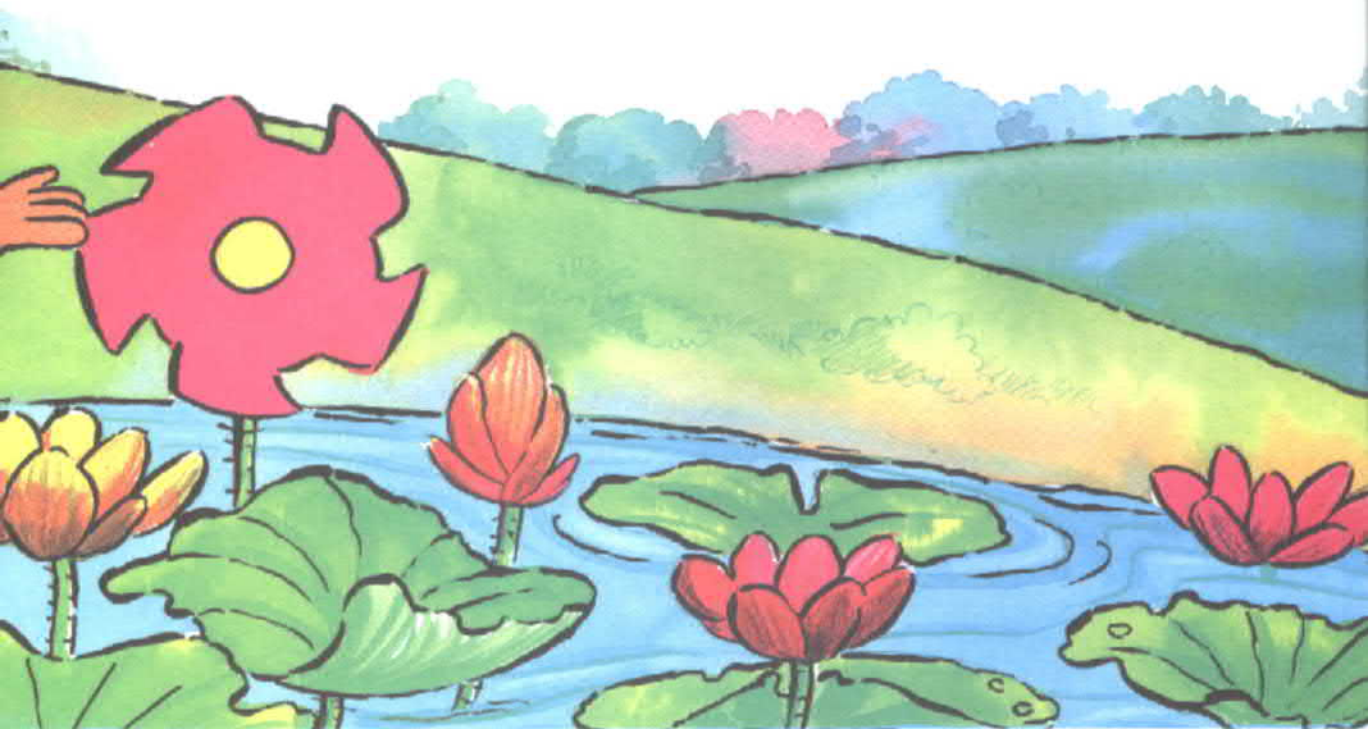

เห็นกงจักรเป็นดอกบัว

กงจักรในภาษิตบทนี้ คือจักรกรรตที่ใช้ทำโทษสัตว์นรก เป็นคำเปรียบหมายถึงความชั่ว ส่วนดอกบัวเป็นเครื่องรองรับพระบาทพระพุทธเจ้า เป็นของสูง หมายถึงความดี

เห็นกงจักรเป็นดอกบัวนี้ มาจากเรื่อง มิตตวินทุกะชาดก กล่าวถึงคนผู้หนึ่งที่ทำร้ายมารดาบิดาจึงมีบาปมาก ทำให้แลเห็นกงจักรอันคมกริบ ซึ่งใช้เป็นเครื่องทรมานหมุ่เนบดกระหม่อมของสัตว์นรก เป็นดอกบัวทั้งดงาม ได้ร้องขอกงจักรไปทูนไว้บนศีรษะ ทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานแสนสาหัส นำเรื่องนี้มาเปรียบเทียบกับกรกระทำของคนที่เห็นผิดเป็นชอบ หลงเห็นสิ่งที่เลวร้ายว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม แล้วกระทำลงไป ย่อมได้รับทุกข์ทรมานอันเกิดจากความหลงผิด

เมื่อไม่ต้องการเป็นทุกข์ เพราะการกระทำของตน ก็อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว คือ อย่าหลงทำชั่วเพราะคิดว่าเป็นการดี

ผู้ตรวจชั้นสุดท้าย

นางอาภรณ์ โมกษะเวส

คณะกรรมการปรับปรุงหนังสือ

นางจารุดี ผโลประการ

นางวันเพ็ญ สุทธากาศ

นางปราณี ปราบริปู

นางรัตนา ภาชาฤทธิ์

นางบุษบา ประภาสพงศ์

นางสุทิน ทองใสว

ผู้ปรับปรุง และบรรณาธิการ

นางสุพรรณิ สุขะสันต์

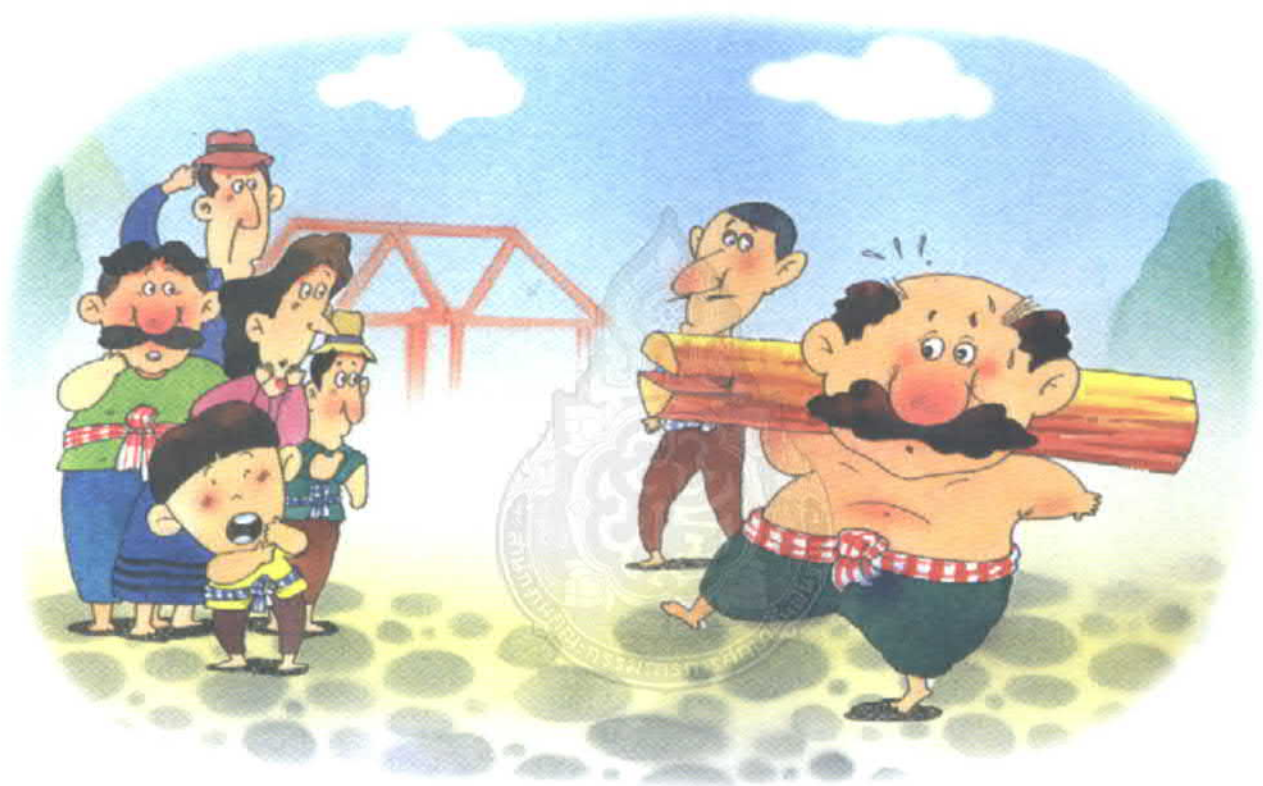
ปก/ภาพประกอบ

นายสุรพล พิทยาสกุล

ออกแบบ/จัดทำรูปเล่ม

นายพินิจ สุขะสันต์

ศึกษารั้วฉันทพำฉนัษร

คณพัทโธองคณพัทศุทธภคคณพัทวรว นคณพัทวรว พยคณพัทโส คุณพัทและคุณพัทคณพัท พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพภาคไทย ป 3-6
ISBN 974-01-2290-7

9 789740 122951

ราคา 63.00 บาท

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

นายวิชัย พงษ์พานิช ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๔๔๐๐๔๕๕

